

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

INTEGROVANÁ
STŘEDNÍ ŠKOLA
POLYGRAFICKÁ

VÝTVARNÁ KULTURA

19. Abstraktní umění a akční malba

www.isspolygr.cz

Vytvořil:
Lenka Tichá

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

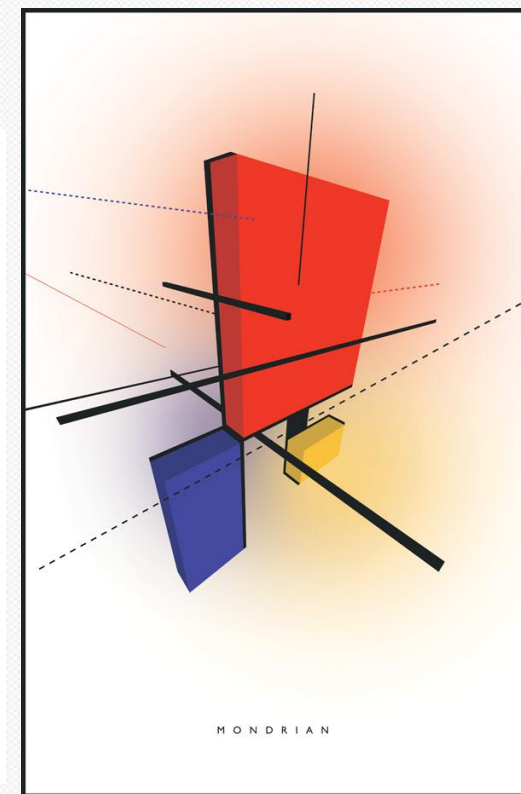
9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba

Škola	Integrovaná střední škola polygrafická, Brno, Šmahova 110
Ročník	2. ročník (SOŠ, SOU)
Název projektu	Interaktivní metody zdokonalující proces edukace na ISŠP
Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0538
Číslo a název šablony	III/2 Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT.
Autor	Mgr. Lenka Tichá
Tematická oblast	Výtvarná kultura – specifika kultury a písma
Název DUM	ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ a AKČNÍ MALBA
Pořadové číslo DUM	19
Kód DUM	VY_32_INOVACE_19--VK_TI
Datum vytvoření	17. 5. 2013
Anotace	Vysvětlení a pochopení poválečného umění, které nezobrazuje reálné předměty, propojení s počátky v kubismu a dadaismu.

PŘEDPOKLADY VZNIKU ABSTRAKTNÍHO UMĚNÍ

- během druhé světové války se zesílila nejistota
- věda zásadně proměnila podmínky lidského života
- vesmírné lety, atomová, vodíková bomba, chemická výroba umělých hmot
- rychlé šíření informací tiskem a rozhlasem a novým médiem – televize
- umění a design se staly důležitou potřebou moderního člověka
- vzrostl počet galerií a výstav
- rozvíjí se průmyslová estetika
- množství uměleckých knih a časopisů roste

Malá moderní pocta géniovi Pietu Mondrianovi

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba
Strana: 3

ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ

je to umění, které nezobrazuje reálné předměty nebo postavy, říká se mu také **bezpředmětné** nebo **nezobrazující, nefigurativní** umění

abstraktní umění vzniká v roce 1910

další rozvoj abstrakce přichází z Francie kolem roku 1941

v době druhé světové války a po ní se abstraktní umění šíří hlavně v USA, kam za války uteklo mnoho evropských umělců

Abstraktní umění lze rozdělit na několik základních směrů:

- **figurativní abstrakce** – viditelný svět i tvary
- **nefigurativní abstrakce** – odmítá zobrazovat vnější viditelný svět
- **expresionistická abstrakce** – emotivní abstrakce
- **geometrická abstrakce** – „rýsovaná“ abstrakce
- **důvody:** zdokonalení fotografie a počátky filmu
realistická malba se zdá zbytečná
silná ornamentálnost a stylizace, vliv secese
vztah malby k hudbě
- **hlavní představitelé počátků abstraktního umění**

VASILIJ KANDINSKIJ, PIET MONDRIAN, KAZIMIR MALEVIČ, FRANTIŠEK KUPKA

VASILIJ KANDINSKIJ

často je inspirován hudbou, jeho obrazy mají hudební názvy – **Improvizace, Kompozice abstrakci označuje za čisté a zcela nfigurativní umění, tzv. Intuitivní abstrakce je prvním malířem, teoretikem abstraktního umění, učí na umělecké škole Bauhaus**

Kompozice VI.

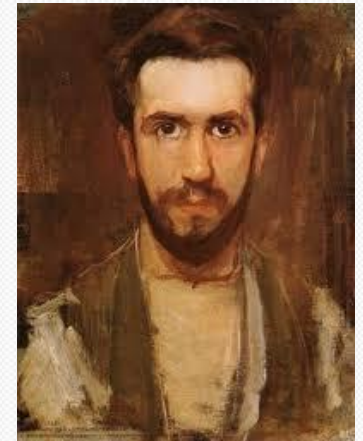
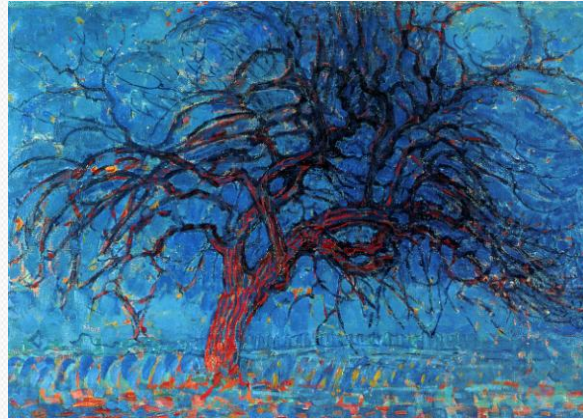

Žlutá, červená, modrá

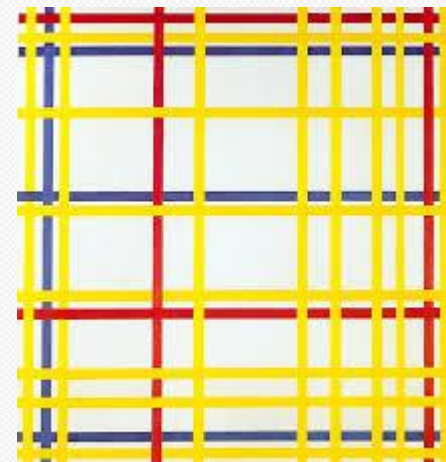
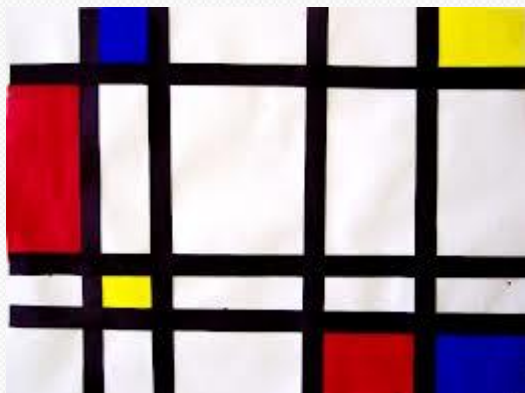
PIET MONDRIAN

jeho abstraktní malby se v 60. letech nosily jako moderní vzory na šatech byly to modely návrháře [Yvese Saint-Laurenta](#) všechny okolnosti tvorby v mládí předvídaly geometrický směr jeho tvorby přísné krajiny uspořádaných pastvin s pasoucími se stády a pečlivá kompozice

PIET MONDRIAN

jeho abstraktní malby se v 60. letech nosily jako moderní vzory na šatech
byly to modely návrháře Yvese Saint-Laurenta

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

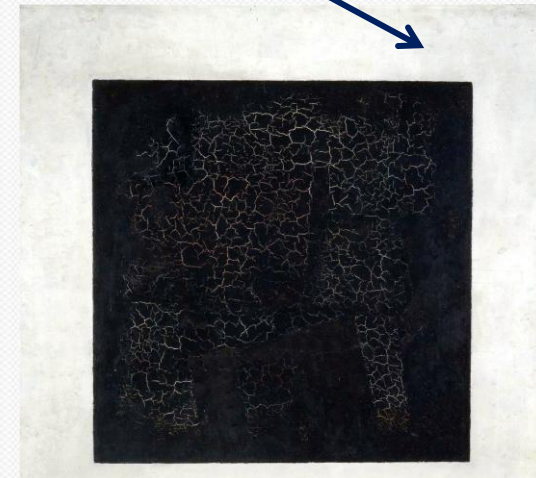
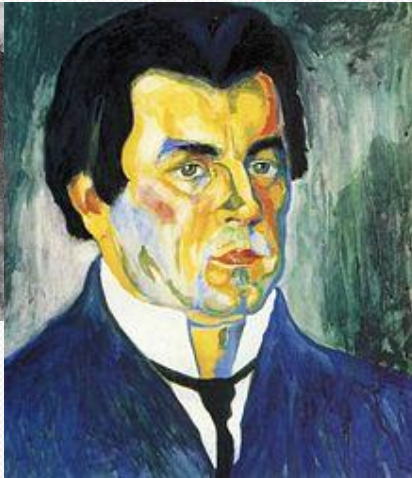
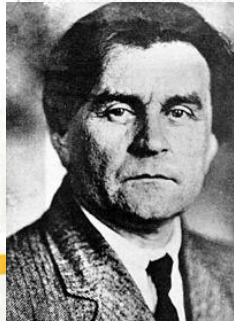
9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba
Strana: 7

Zakladatel suprematismu je Kazimír Malevič, který způsobil revoluci a prohlásil, že umělecké myšlení se musí od základu změnit. Ve svém **Manifestu suprematismu** bojuje za "umění čistých barev a geometrické formy". Věřil, že takové umění bude hovořit ke každému bez rozdílu.

KAZIMIR MALEVIČ

- zakladatel ruského abstraktního umění
- toužil po čistotě tvarů a barev
- od revoluce v roce 1917 do Leninovy smrti 1924, chtěl moderní tvůrci pomoci umění přeměnit svět
- **KAZIMIR MALEVIČ** svá první díla nazývá **suprematistická**
- právě pomocí jednoduchosti a strohé geometrie dokázal najít zcela nový přístup k abstrakci
- první výstavou suprematismu byla výstava 0.10 v roce 1915 v Petrohradě
- hlavním obrazem výstavy byl jeho obraz **Černý čtverec na bílém pozadí**
- který dokonale vyjadřoval jeho inovativní myšlenky

NÁVNADA. Malevičův skvost je na prodej. Čeká se, že jej koupí nějaký ruský miliardář.

Černý kříž na červeném oválu

FRANTIŠEK KUPKA

český malíř a grafik světového významu
založil moderní abstraktní malířství u nás
měl vztah k hudbě
realizoval nový výtvarný směr – **orfismu**
přiblížil malířství jiným uměním – hudba, poezie
převážnou část života žil ve Francii

Růž na rty

Slavné dílo Františka Kupky, **Cesta k Amorfě**
Kupka vystavoval v salonech v letech 1899-1913
představuje jedinečnou a originální cestu k **nefigurativní malbě**

ABSTRAKTNÍ UMĚNÍ

2. poloviny 20. století

po skončení 2. světové války umění postrádalo řadu jmen
zemřeli Piet Mondrian, Vasilij Kandinskij, Robert Delaunay
nastává druhá vlna nefigurativního malířství a šíří se v Americe
v západní Evropě – Paříž, Kolín nad Rýnem, Stuttgart, Mnichov, Londýn a také Praha... Tokio, Mexiko,
Izrael a severské státy Evropy

Vzniká celá řada nových směrů:

Akční gestická malba – Jackson Pollock, americký malíř

Abstraktní expresionismus – Hans Hartung, německý malíř tvořící v Paříži

Lyrická abstrakce – Mark Rothko – americký malíř ruského původu

Informel – Antonio Tápies – španělský malíř a grafik

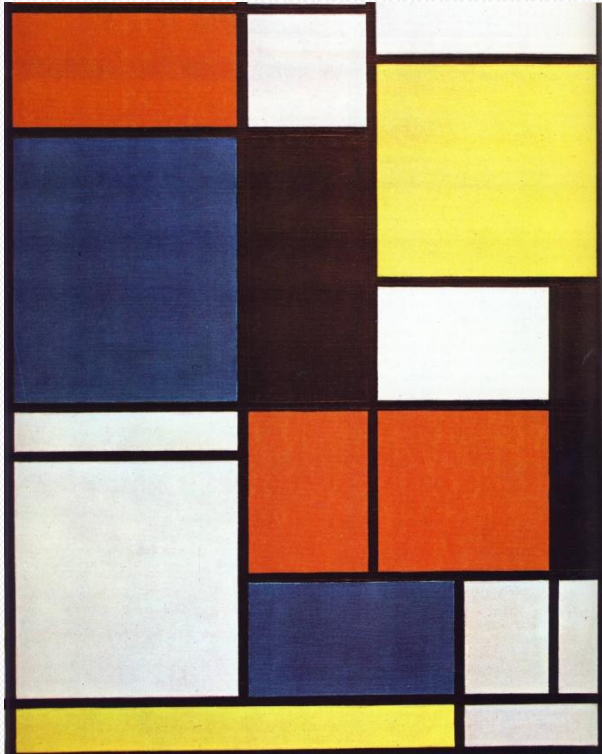
Antonio Saura – španělský malíř

Jean Dubuffet – francouzský malíř, sochař, filozof, bývá spojován s pojmem

Art Brut – brutální umění, inspiraci nachází umělec v umění dětí, dementních osob a šílenců

Abstraktní umění – geometrická abstrakce

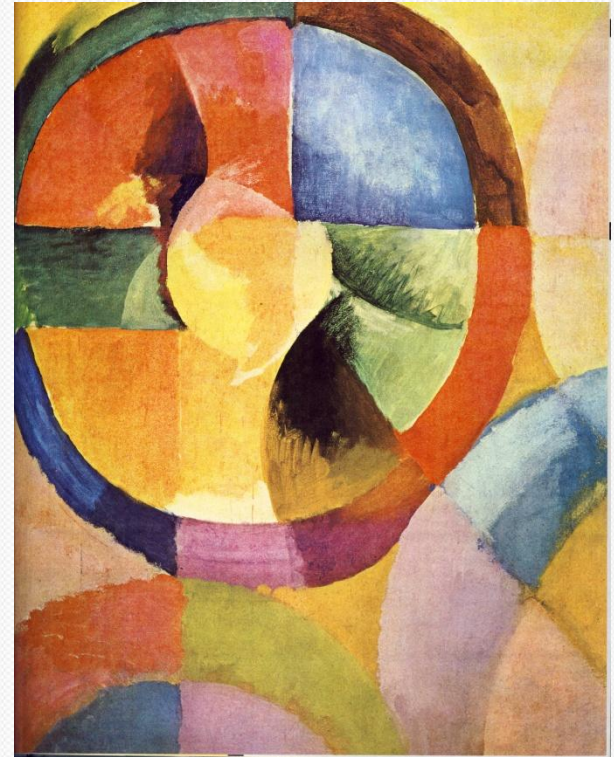
druhé desetiletí 20. století

Piet Mondrian

Vasilij Kandinskij

Robert Delaunay

Geometrická abstrakce a akční malba

vedoucí postavení má abstraktní pařížská škola

klade důraz na bezprostřední vyjádření pocitů

největší představitel je **Hans Hartung** francouzský malíř německého původu

hlavní představitel **Tachismu** – termín je odvozeno od francouzského slova **tache – skvrna** →

oživil principy psychického automatismu

vyjadřuje zajímavou malířskou kulturu lyrické abstrakce

Akční malba – **action painting** – vyjadřuje skutečnost, že malba je fyzickou

– nejdůležitější je vlastní akt malování

– rozeznáváme další dva pojmy

Dripping – rozstříkávání barvy přímo z plechovky

Slash painting – obraz vzniká cákáním štětcem, autorem těchto technik je

Jackson Pollock

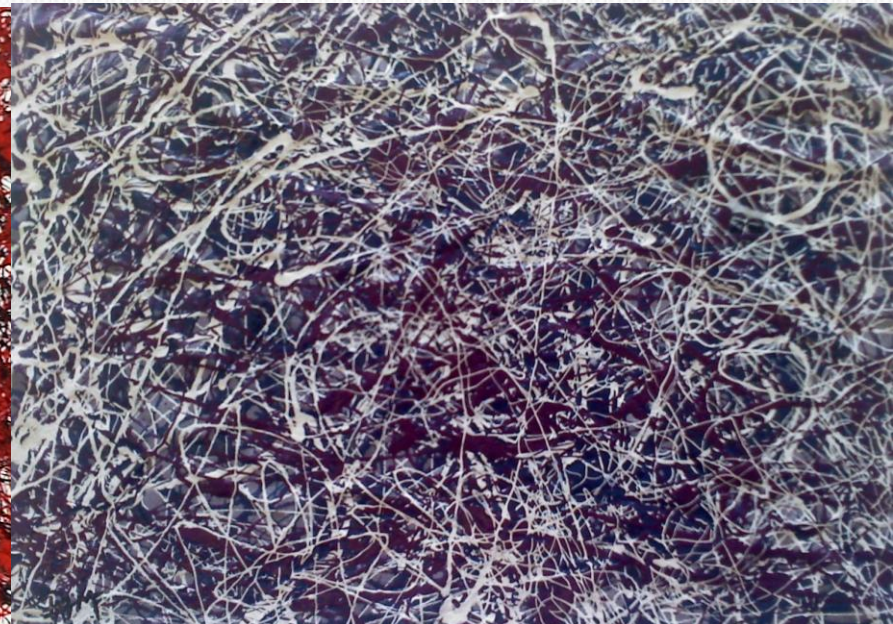
Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

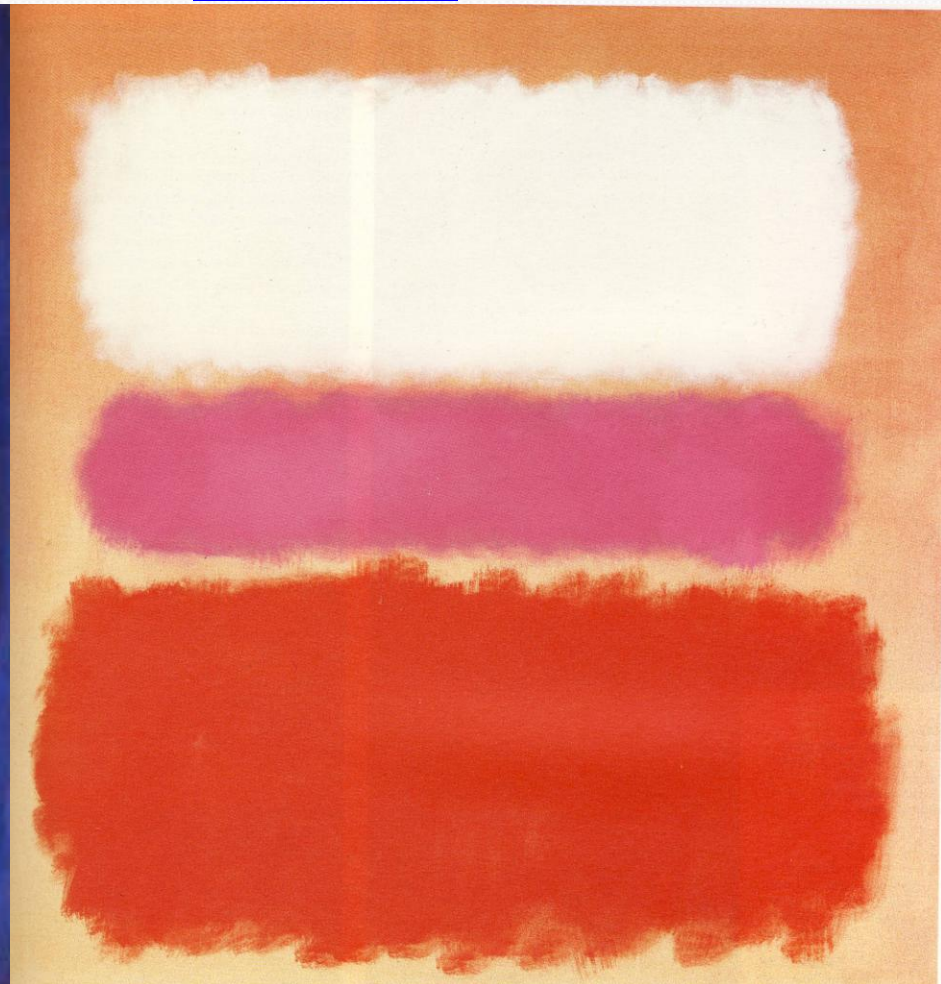
9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba
Strana: 12

Jackson Pollock – nejvýznamnější angloamerický umělec
symbol amerického abstraktního umění
jeho tvorba začala díky zcela náhodnému ukápnutí barvy na čisté plátno
tak vznikl zcela nový a unikátní umělecký styl – **drip painting**
Rozvinul se v USA v druhé polovině 40. let
Jackson Pollock vychází z psychického automatismu
„Potřebuji cítit, že jsem součástí malby“

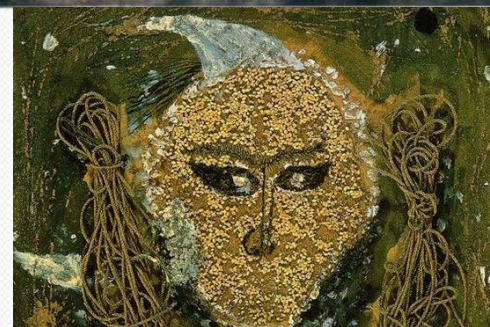
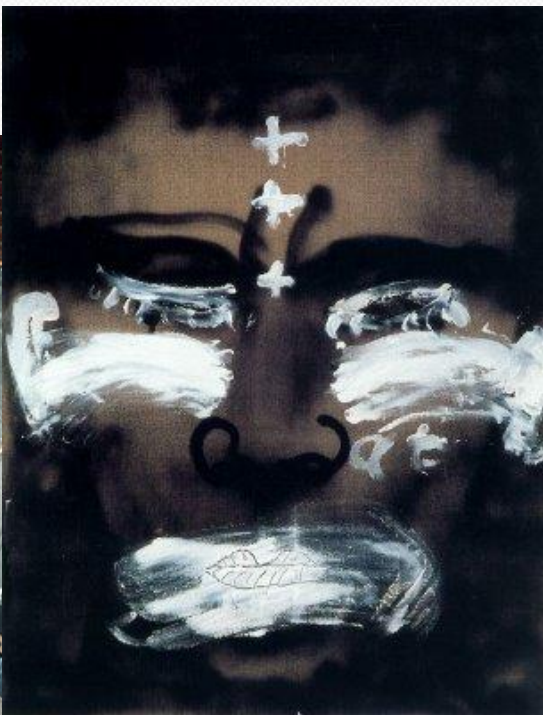
Mark Rothko je severoamerický malíř ruského původu - maluje plátna plná meditace a mystiky hlavní roli na nich hraje smyslovost a čistota barvy oprostoval své obrazy od symbolů a tvarů, nechával působit intimní barvy

Antonio Tápies (tapjes)

španělský malíř

pro jeho dílo je charakteristický pastózní barevný nános s aplikací různých materiálů
sádry, písku, slámy, kombinoval olejové barvy s rozdrceným mramorem,
práškovým pigmentem i latexem a rytou grafickou strukturou
Tápiesova tvorba byla obdivována pro svou hrůzyplnou krásu
vždy reagoval na různé politické události

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

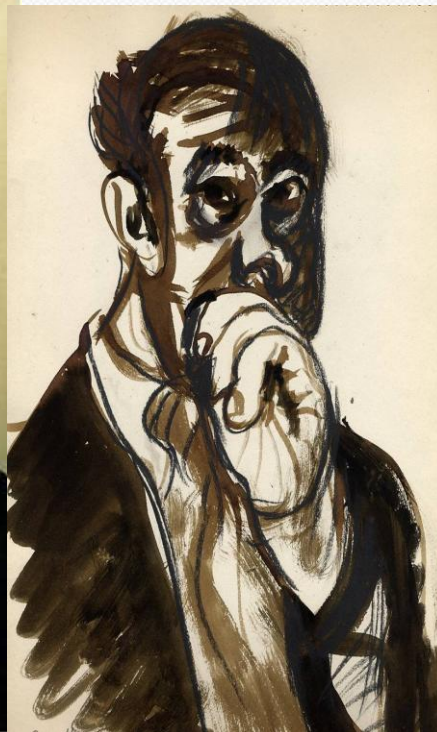
Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba
Strana: 15

Antonio Saura

Saura se proslavil po celém světě hlavně svými olejomalbami se silnými vrstvami barvy tematicky se zaměřoval na portréty, především pak žen v zajímavých nepravidelných kompozicích

Integrovaná střední škola polygrafická,
Brno, Šmahova 110
Šmahova 110, 627 00 Brno

Interaktivní metody zdokonalující edukaci na ISŠP
CZ.1.07/1.5.00/34.0538

9-Výtvarná kultura

DUM číslo: 19
Abstraktní umění a akční malba
Strana: 16

Informel

znamená – ošklivý, beztvary

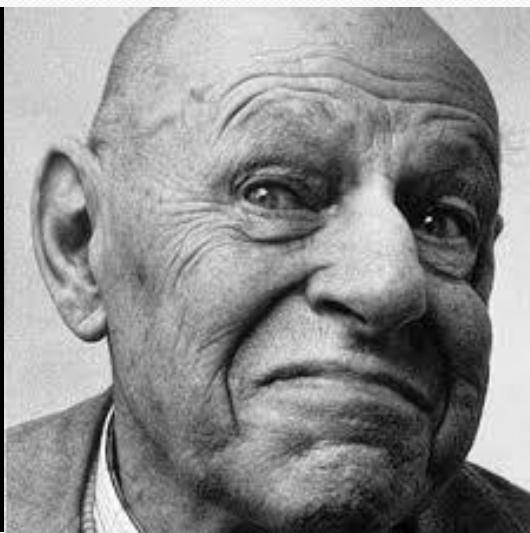
vychází z abstraktního expresionismu

důležitý je spontánní projev malíře

chce navozovat určitý životní pocit: hrůzu, vidinu zničení, pocit samoty a odcizení

Jean Dubuffet (dybife), francouzský malíř

pracoval s atypickými materiály: listy stromů, textil, beton, láva

ZDROJE

ČERNÁ, Marie. *Dějiny výtvarného umění*. ISBN 9788085970746.

ODEHNALOVÁ, Alena. PHDR. ALENA ODEHNALOVÁ.

Vybrané kapitoly z dějin kultury. 1. vyd. Brno: CERM, 1997, 212 s. ISBN 80-720-4058-8.

Yves Saint Laurent: fashion blog [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: <http://i-love-shopping.blog.cz/rubrika/yves-saint-laurent>

KANTOR, Sebastian. *Žebříčku českých aukcí vévodí čtveřice Kupkových obrazů: tiscali* [online]. 2013 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z:

<http://zpravy.tiscali.cz/zebricku-ceskych-aukci-vevodi-ctverice-kupkovych-obrazu-213128>

František Kupka: *Cesta k Amorfě: Národní Galerie v Praze* [online]. 2011 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z:

<http://www.ngprague.cz/cz/10/0/4181/sekce/frantisek-kupka-cesta-k-amorfe/>

Tachismus: artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=107

Hans Hartung: artmuseum.cz [online]. 2008 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=298

Orfismus: artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=87

Jackson Pollock: artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=349

Mark Rothko: artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=637

Mark Rothko Rothko: "Color Field Painting" [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z:

http://www.ped.muni.cz/warts/dvkultur/inovac_du/005_kultury_doby/soudobe_umeni/Mark%20Rothko.pdf

Nový rekord. Mark Rothko stál kupce 1,67 miliardy korun: aktuálně.cz [online]. 2012 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z:

<http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=744124>

Antonio Saura: artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=362 *Informel*

(Art Brut): artmuseum.cz [online]. 2009 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=70

Saura Antonio..;Un informalista mas!:blog [online]. 2012 [cit. 2013-11-03]. Dostupné z: [http://silvinaaicardi-](http://silvinaaicardi-imd2012.blogspot.cz/2012/09/saura-antonioun-informalista-mas.html)

[imd2012.blogspot.cz/2012/09/saura-antonioun-informalista-mas.html](http://silvinaaicardi-imd2012.blogspot.cz/2012/09/saura-antonioun-informalista-mas.html)